

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Кафедра фізичного виховання та реабілітації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри фізичного виховання
та реабілітації

П.М. Петрица

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ

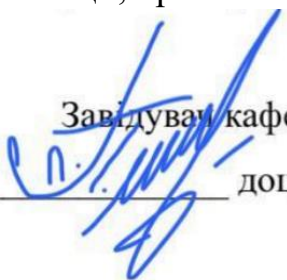
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
Галузь знань	<u>01 Педагогіка/Освіта</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>016 Спеціальна освіта</u> (код і найменування спеціальності)
Освітня програма	<u>Логопедія</u> (найменування освітньої програми)
Мова навчання	<u>українська</u>

2023-2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи медичних знань» для студентів освітньої програми «Логопедія» спеціальності 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» освітнього рівня «бакалавр».

Розробники: к.б.н., доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації Храбра С.З.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фізичного виховання та реабілітації, протокол №1 від «29» серпня 2023 року

 Завідувач кафедри фізичного виховання та реабілітації
доц. Петрица П.М.

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Логопедія
2	Спеціальність	016 Спеціальна освіта
3	Галузь знань	01Освіта/Педагогіка
4	Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський)
5	Статус дисципліни	Обов'язкова
6	Мова навчання	Українська
7	Курс	1
8	Семестр	1
9	Кількість змістових модулів	2
10	Форма підсумкового контролю	Залік
11	ІНДЗ	Методична розробка
11	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	4 кредити
12	Загальна кількість годин	120
13	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма – 48, заочна форма – 24
14	Лекції (год.)	Денна форма – 24, заочна форма – 12
15	Практичні заняття (год.)	Денна форма – 24, заочна форма – 12
16	Самостійна робота студента (год.)	Денна форма – 72, заочна форма – 96

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 % до 60%;

для заочної форми навчання – 20% до 80%.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи медичних знань» є ознайомлення студентів з наданням першої (долікарської) медичної допомоги при нещасних випадках і невідкладних станах, а також з основними медичними маніпуляціями та навчити правильного їх проведенню, висвітлити причини виникнення, симптоматику та профілактику деяких небезпечних захворювань.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття наступних компетентностей:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

3. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Основи медичних знань» забезпечує досягнення здобувачами таких результатів навчання:

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Основні методи реанімації. Клінічна і біологічна смерть. Стадії термінального стану. Основні ознаки термінальних станів. Ознаки клінічної смерті. Відносні та явні ознаки біологічної смерті. Реанімація. Методи проведення реанімації. Методика проведення непрямого масажу серця дітям залежно від віку.

Тема 2. Шок. Судоми. Діабетична і гіпоглікемічна коми. Утоплення. Непритомність. Алергія. Травматичний шок, його перебіг, основні ознаки. Долікарська медична допомога при травматичному шоку. Причини судом. Локалізовані і генералізовані судоми. Епілепсія. Причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, профілактика. Причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги при гіперглікемічній і гіпоглікемічній комах. Перша долікарська допомога при утопленні. Причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги при алергічних реакціях. Анафілактичний шок.

Тема 3. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи та органів дихання. Гіпертонічний криз як ускладнення гіпертонічної хвороби, ознаки, можливі ускладнення. Надання долікарської медичної допомоги. Ішемічна хвороба серця. Дві форми її прояву – стенокардія та інфаркт міокарду. Причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, профілактика. Гостра серцева недостатність, причини, основні ознаки. Надання долікарської медичної допомоги. Непритомність як прояв гострої судинної недостатності, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Поняття про колапс. Бронхіальна астма як захворювання інфекційно-алергічної природи. Характеристика нападу бронхіальної астми. Надання долікарської медичної допомоги.

Тема 4. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях органів травлення, сечовиділення. Гострий гастрит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Шлунково-кишкова кровотеча як ускладнення виразкової хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Печінкова колька як ускладнення жовчокам'яної хвороби. Причини, ознаки. Надання долікарської медичної допомоги. Ниркова колька як ускладнення нирковокам'яної хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Долікарська медична допомога при гострих захворюваннях і травмах органів черевної порожнини. Поняття про "гострий" живіт. Ознаки. Ускладнення.

Тема 5. Долікарська медична допомога при отруєннях. Гострі отруєння, їх види. Принципи надання долікарської медичної допомоги. Синдром інтоксикації.

Тема 6. Долікарська медична допомога при опіках і відмороженнях. Опіки як наслідок ушкодження різними факторами. Термічні опіки, їх ступені. Поняття про опікову хворобу. Відмороження. Замерзання. Основні ознаки ушкодження організму людини від дії низьких температур. Електротравма. Місцеві та загальні ознаки при ураженні електричним струмом та блискавкою. Долікарська медична допомога при опіках, відмороженнях, електротравмах. Тепловий і сонячний удари.

Тема 7. Травми. Долікарська медична допомога при травмах. Долікарська медична допомога при травмах голови, шиї, хребта. Закриті травми головного мозку – струс, здавлювання. Переломи кісток черепа, їх характерні ознаки, ускладнення. Принципи надання долікарської медичної допомоги при черепно-мозкових ушкодженнях. Закриті та відкриті ушкодження хребта та спинного мозку, їх основні ознаки. Особливості транспортування та догляду за такими потерпілими. Відкриті і закриті переломи. Вивихи. Розтягнення.

Тема 8. Перша допомога при кровотечах. Визначення, класифікація та характеристика кровотеч залежно від виду ушкодження судин. Небезпека кровотеч. Методи зупинення кровотеч. Внутрішні кровотечі.

Тема 9. Десмургія. Загальні правила накладання пов'язок. Поняття десмургія, пов'язка, перев'язка. Види пов'язок (м'які, тверді), їх мета. Загальні правила бинтування. Загальні вимоги до накладання бинтових пов'язок. Техніка накладання найбільш поширених пов'язок (спіральна пов'язка з однією та двома стрічками, хрестоподібна, пов'язка Дезо); пов'язки на ділянку живота і таза (спіральна, колова, колосоподібна, Т-подібна); пов'язки на верхні та нижні кінцівки.

Тема 10. Техніка застосування найпростіших фізіотерапевтичних процедур: компреси, банки, гірчичники, грілка, міхур з льодом. Користування кишеньковими інгаляторами.

Тема 11. Аптечка першої допомоги. Перелік лікарських засобів, які повинні бути у медичних аптечках першої медичної допомоги.

Тема 12. Дитячі інфекції. Догляд за хворими дітьми. Поняття про інфекційний процес та інфекційні хвороби. Класифікація інфекційних хвороб. Принципи діагностики, лікування та профілактики.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	ус ьо го	у тому числі			усь ого	у тому числі		
		лек ції	пра кти чні зан ятт я	само стій на робо та		лек ції	Пр акт ичн і зан ятт я	сам ості йна роб ота
Змістовий модуль 1								
Тема 1. Основні методи реанімації. Клінічна і біологічна смерть.	10	2	2	6	12	2	2	8
Тема 2. Шок. Судоми. Діабетична і гіпоглікемічна коми. Утоплення. Непритомність. Алергія	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 3. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи та органів дихання.	12	4	2	6	10	2		8
Тема 4. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях органів травлення, сечовиділення	10	2	2	6	10	2		8
Тема 5. Долікарська медична допомога при отруєннях.	10	2	2	6	10		2	8
Тема 6. Долікарська медична допомога при опіках і відмороженнях.	8	2		6	10		2	8
Змістовий модуль 2								
Тема 7. Травми. Долікарська медична допомога при травмах.	12	4	2	6	10	2		8
Тема 8. Перша допомога при кровотечах	10	2	2	6	10	2		8
Тема 9. Десмургія. Загальні правила накладання пов'язок.	11	2	2	7	10		2	8
Тема 10. Техніка застосування найпростіших фізіотерапевтичних процедур	8		2	6	8			8

Тема 11. Аптечка першої допомоги	4		2	2	8			8
Тема 12. Дитячі інфекції. Догляд за хворими дітьми.	13	2	2	9	10		2	8
Підсумкове	2		2		2		2	
Всього годин	120	24	24	72	120	12	12	96

4.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д/ф	Кількість годин, з/ф
1.	Тема 1. Основні методи реанімації. Клінічна і біологічна смерть.	2	2
2.	Тема 2. Шок. Судоми. Діабетична і гіпоглікемічна коми. Утоплення. Непритомність. Алергія	2	2
3.	Тема 3. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи та органів дихання.	4	2
4.	Тема 4. Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях органів травлення, сечовиділення	2	2
5.	Тема 5. Долікарська медична допомога при отруєннях.	2	
6.	Тема 6. Долікарська медична допомога при опіках і відмороженнях.	2	
7.	Тема 7. Травми. Долікарська медична допомога при травмах.	4	2
8.	Тема 8. Перша допомога при кровотечах	2	2
9	Тема 9. Десмургія. Загальні правила накладання пов'язок.	2	
10	Тема 12. Дитячі інфекції. Догляд за хворими дітьми.	2	
	Всього:	24	12

4.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д/ф	Кількість годин, з/ф
1	Основні методи реанімації. Клінічна і біологічна смерть.	2	2
2	Шок. Судоми. Діабетична і гіпоглікемічна коми. Утоплення. Непритомність. Алергія	2	

3	Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях органів травлення, сечовиділення	2	
4	Долікарська медична допомога в загрозових для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи та органів дихання.	2	
5	Долікарська медична допомога при отруєннях.	2	2
6	Травми. Долікарська медична допомога при травмах.	2	2
7	Перша допомога при кровотечах	2	
8	Десмургія. Загальні правила накладання пов'язок.	2	
9	Техніка застосування найпростіших фізіотерапевтичних процедур	2	2
10	Аптечка першої допомоги	2	
11	Догляд за хворими дітьми.	2	2
12	Підсумкові заняття	2	
	Всього	24	12

4.5. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	кількість годин	
			денна форма	заочна форма
1	1	Методи проведення реанімації. Методика проведення непрямого масажу серця дітям залежно від віку	6	8
2	2	Ознаки уремичної і печінкової коми, долікарська допомога	6	8
3	3	Гостра серцева недостатність, причини, основні ознаки. Надання долікарської медичної допомоги.	6	8
4	4	Долікарська медична допомога при гострих захворюваннях і травмах органів черевної порожнини.	6	8
5	5	Отруєння рослинами, долікарська допомога	6	8
6	6	Отруєння грибами, долікарська допомога	6	8
7	7	Сказ, ознаки, профілактика, долікарська допомога	6	8
8	8	Перша допомога при ужаленні перетинчастокрилими, укуси диких тварин	6	8
9	9	Перелом ключиці, стегна, долікарська допомога	7	8

10	10	Перша допомога при попаданні сторонніх тіл у вухо, око, дихальні шляхи, стравохід	6	8
11	11	Перелом передпліччя, плеча, променевої кістки в «типовому місці», долікарська допомога	2	8
12	12	Справжній і несправжній круп, ознаки, перша долікарська допомога	9	8
		Всього годин	72	96

4.6.

ІНДЗ

Навчальний проект з курсу «Основи медичних знань» являє собою методичну розробку, яка передбачає створення навчальних або інформаційних матеріалів для людей з немедичною освітою для надання невідкладної допомоги в критичних ситуаціях, пов'язаних зі здоров'ям населення. Результати дослідження подаються у формі презентації, обсягом 5-10 слайдів. У структурі презентації доцільно виділити такі компоненти: мету, завдання, опис події, діагноз пошкодження і перша домедична допомога потерпелому (потерпілим). Вітається використання відеофрагментів, фото та інших матеріалів. ІНДЗ подається не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл.1.

Таблиця 1. Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання	Максимальна к-сть балів за кожним критерієм
1	Формулювання мети і завдань ІНДЗ	5
2	Відповідність змісту ІНДЗ її меті	5
3	Зміст презентації	5
4	Змістовність та обґрунтованість рекомендацій з використання	5
5	Структурованість змісту та технічне оформлення презентації	5
	Разом	15

5. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Основи медичних знань» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування

результатів навчання, як поточне опитування, групове обговорення, практичні завдання, презентації результатів виконаних індивідуальних завдань, тести.

6. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни «Основи медичних знань» використовуються такі форми контролю:

–поточний контроль у формі оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання ними завдань для самостійної роботи;

–модульний контроль застосовується після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни, оцінка модульного контролю складається з балів, накопичених упродовж вивчення змістового модуля;

–підсумковий контроль проводиться у формі тестування на освітній платформі MOODLE у термін, визначений графіком підсумкового контролю).

7. Критерії оцінювання результатів навчання

За роботу на семінарському занятті студент може отримати максимум 5 балів.

5 балів: студент дає повну, ґрунтовну, аргументовану відповідь, розкриває і науково обґрунтовує теоретичні положення, виявляє уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, висловлює власні судження та особисте ставлення; відповідь відзначається системністю, послідовністю, логічністю викладу думок і творчим підходом.

4 балів: студент дає детальну відповідь, що містить обґрунтування та пояснення основних теоретичних положень. Відповідь не достатньо чітка і структурована, або не містить власних суджень.

3 бали: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу семінарського заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної термінології, не вміє висловлюватися логічно.

2 бали: відповідь на питання є фрагментарною, у ній допущені суттєві помилки.

1 бал: студент не володіє знаннями з семінарського заняття, відповідь неправильна.

0 балів: відповідь на питання відсутня.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ З КУРСУ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання представляє собою творчу роботу, яка полягає у розробці програми, технології, проєкту актуальних проблем загальної педагогіки за вибором студента.

Обсяг ІНДЗ до 3 сторінок. Подається у попередньо встановлені терміни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання дає змогу оцінити володіння студентами навичками самостійної роботи, методикою ведення наукових досліджень та навичками вирішення практичних завдань.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Складання плану дослідження	2 бали
2.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	2 бали
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	2 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бали
Разом		10 балів

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												ІНДЗ	Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	15	20	100
5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
85–89	B	добре	
75–84	C	добре	
65–74	D	задовільно	
60–64	E	задовільно	

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

–90-100 балів – за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

–85-89 балів – за ґрунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач;

–75-84 балів – за міцні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

–65-74 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

–60-64 балів – за слабкі знання значної частини навчального матеріалу, помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

–35-59 балів – за слабкі знання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

–1-34 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійний проектор для демонстрації презентацій, відеофрагментів.
2. Комп'ютери з доступом до Інтернету для проведення поточного та підсумкового контролів.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Екстрена та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І. Швед, А.А. Гудима, С.М. Геряк та ін.] ; за ред. М.І. Шведа. – Тернопіль: ТДМУ, 2017 – 448 с.
2. Екстренна та невідкладна медична допомога: підручник / [М.І.Швед, А.А.Гудима, С.М.Геряк та ін.] ; за ред. М. І. Шведа. – Тернопіль : ТДМУ, 2016. – 448 с.
3. Єпішин А.В., Хабарова Н.А. Долікарська невідкладна допомога : Навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ імені В.Гнатюка, 2009. – 220 с.
4. Медсестринство в терапії. За заг.ред. М.І. Швед, Н.В. Пасечко. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2004.-546с.
5. Основи клінічної медицини. Швед М.І., Андрейчин М.А., Пасечко Н.В. та ін..-Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2008.-796с.
6. Порадник лікаря з невідкладної медицини : навч. посібник / [М. І. Швед, С. М. Геряк, С. Й. Липовецька, Л. В. Левицька, Р. М. Ляхович, Лар. П. Мартинюк, Я. М. Кіцак, О. Л. Сидоренко, О. Б. Сусла, О. А. Прокопович, В. Т. Гурський] ; за ред. М. І. Шведа. – Тернопіль: ТНМУ, 2019. – 528 с.
7. Практикум з валеології. Основи долікарської допомоги. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів, вчителів та учнів загальноосвітніх шкіл / Н.М. Цимбал, О.Д. Берегова. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 112 с.
8. Федонюк Я.І., Грушко В.С., Довгань О.М. Основи медичних знань та долікарської допомоги : підручник для вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 728 с.
9. Храбра С.З., Барладин О.Р., Вакуленко Л.О., Веремчук О.Д. Основи домедичної допомоги для керівників літніх практик: методичні рекомендації. Тернопіль: ТНПУ, 2021. 22 с.

Додаткова:

1. Терапія.// За. ред. М.І. Швед, Н.В. Пасечко.-Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2007.-648с.
2. Храбра С. З., Вакуленко Л. О., Барладин О. Р., Веремчук О. Д., Стець О.В. Викладання предметів «Невідкладна домедична допомога» та «Основи медичних знань» у вищих навчальних закладах / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. – Випуск 7 (151) 22. – С.33-38
3. Швед М.І., Левицька Л.В. Сучасні стратегії лікування реабілітації хворих на інфаркт міокарда. – Київ: Медкнига, 2013. – 144 с.
4. Швед М.І., Левицька Л.В. Сучасні технології та методи кардіо-реабілітації. – Київ: Видавничий дім Медкнига, 2016. – 144 с.

5. Швед М.І., Пасечко Н.В., Мартинюк Л.П., Франчук М.М. Клінічна ендокринологія в схемах і таблицях. – Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2006.-344с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.naiu.kiev.ua/naiu/tslc/index.php>
2. <http://www.nbuu.gov.ua/>
3. <http://rada.gov.ua/laws/main/a#Find>
4. <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>
5. <http://www.kmu.gov.ua/control/>
6. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>